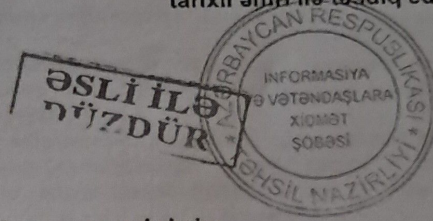

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ

Azərbaycan Respublikasının
Təhsil Nazirliyinin
F-970 nömrəli 4408 2021-ci il
tarixli əmri ilə təsdiq edilmişdir.

ORTA İXTİSAS TƏHSİLİNİN
İXTİSAS ÜZRƏ

TƏHSİL PROGRAMI

İxtisasın (programın) şifri və adı: 040605 - Baytarlıq

BAKİ – 2021

1. Ümumi müddəalar

- 1.1. Orta ixtisas təhsilinin "040605 - Baytarlıq" ixtisası üzrə Təhsil Proqramı (bundan sonra ixtisas üzrə Təhsil Proqramı) "Təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarlarına, eləcə də "Azərbaycan Respublikasının ömürboyu təhsil üzrə Milli Kvalifikasiyalar Çərçivəsi" (AzMKÇ) sənədinə və "Orta ixtisas təhsili üzrə ixtisasların Təsnifatı"na uyğun hazırlanmışdır.
- 1.2. Təhsil Proqramının məqsədləri aşağıdakılardır:
  - İxtisas üzrə məzunun kompetensiyalarını, ixtisasın çərçivəsini, fənlər üzrə tədris və öyrənmə metodlarını, qiymətləndirmə üsullarını, təlim nəticələrini, kadr hazırlığı aparmaq üçün infrastruktura və kadr potensialına olan tələbləri, tələbənin təcrübə keçmə, işə düzəlmə və təhsilini artırma imkanlarını müəyyənləşdirmək;
  - Tələbələri və işəgötürənləri məzunların əldə etdiyi bilik və bacarıqlar, eləcə də təlim nəticələri barədə məlumatlandırmaq;
  - Təhsil Proqramı üzrə kadr hazırlığının bu proqrama uyğunluğunun qiymətləndirilməsi zamanı bu prosesə cəlb olunan ekspertləri məlumatlandırmaq.
- 1.3. Təhsil Proqramı tabeliyindən, mülkiyyət növündən və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən və həmin ixtisas üzrə subbakalavr hazırlığını həyata keçirən bütün orta ixtisas təhsili müəssisələri üçün məcburidir.
- 1.4. Tələbənin (xüsusi təyinatlı orta ixtisas təhsili müəssisələrinin tələbələri istisna olmaqla) 5 (beş) günlük iş rejimində həftəlik auditoriya və auditoriyadankənar ümumi yükünün həcmi 45 saattır (ümumi orta təhsil fənləri istisna olmaqla). Həftəlik auditoriya saatlarının həcmi ümumi həftəlik yükün 50%-dən çox olmamalıdır. İxtisasın xüsusiyyətindən asılı olaraq həftəlik yükün həcmi dəyişdirilə bilər.

2. Məzunun kompetensiyaları

- 2.1. Təhsil Proqramının sonunda məzun AzMKÇ-nin 5-ci səviyyəsində nəzərdə tutulmuş deskriptorlarla yanaşı, aşağıdakı ümumi kompetensiyalara yiyələnəlidir:
  - İxtisası üzrə Azərbaycan dilində şifahi və yazılı ünsiyyətə;
  - Ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı ünsiyyətə;
  - Azərbaycan dövlətçiliyinin tarixi, hüquqi, siyasi, mədəni, ideoloji əsasları və müasir dünyadakı yeri və roluna dair sistemli və hərtərəfli biliklərə;
  - İş yerində informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından səmərəli istifadə bacarığına;
  - Komandada iş, problemin həllinə ortaq yanaşma bacarığına;
  - Yeni şəraitə uyğunlaşmaq, təşəbbüs irəli sürmək və uğur qazanmaq bacarığına;
  - Məsələlərin həlli üçün əlavə məlumat resurslarını müəyyən etmək və seçə bilmək bacarığına;
  - Peşəkar məqsədlər üçün müvafiq məlumatı təhlil etmək, ümumiləşdirmək və tətbiq etmək bacarığına;
  - Peşəkar fəaliyyətini planlaşdırmaq və təşkil etmək, gələcək təhsilini və mövcud bacarıqlarını təkmilləşdirmək, vaxtı idarə etmək və tapşırıqları vaxtında tamamlamaq bacarığına;
  - Fəaliyyətində sosial və ekoloji məsuliyyətə, eləcə də etik yanaşmaya, həmçinin keyfiyyətə üstünlük vermək bacarığına;
  - Bilik və bacarıqlarını inkişaf etdirmək məqsədilə vəziyyəti və özünü yenidən qiymətləndirmək və özünütənqid bacarığına.
- 2.2. Təhsil Proqramının sonunda məzun ixtisası üzrə aşağıdakı peşə kompetensiyalarına yiyələnəlidir:
  - Kənd təsərrüfatı heyvanlarının, kənd təsərrüfatı quşlarının, vəhşi heyvanların, habelə arı və balıqların xəstəliklərinin səbəblərini müəyyən etməyi bacarmaq;
  - Xəstə heyvanlara diaqnoz qoymağı və müalicə etməyi, bu işdə müasir diaqnostika və müalicə metodlarından istifadə etməyi bacarmaq;
  - Heyvanların və heyvandarlıq məhsullarının, ət, süd, yumurta, yun, dəri, xəz dəri, həmçinin heyvan mənşəli xammalın baytarlıq-sanitar nəzarətinin həyata keçirilməsini bacarmaq;
  - Profilaktiki, müalicəvi, sağlamlaşdırıcı, epizootiya əleyhinə baytarlıq tədbirləri həyata keçirilməsində iştirakı bacarmaq;
  - Kənd təsərrüfatı heyvanlarında apanlan müalicəvi və kütləvi cərrahi əməliyyatların texnikasını istifadə etməyi bacarmaq;
  - Heyvandarlıqda istifadə olunan dərman maddələrinə müalicəvi, profilaktiki, diaqnostiki və stimulyasiyaedici bioloji preparatların istifadəsinə nəzarət etməyi bacarmaq;
  - Kənd təsərrüfatı heyvanlarının və quşların xəstəliklərinə diaqnoz qoyulmasında bakterioloji, virusoloji, seroloji, koproloji, parazitoloji, kimyəvi, toksikoloji, radioloji, mikrobioloji, hemotoloji, biokimyəvi, histoloji, laborator müayinə metodlarından istifadə edilməsini bacarmaq;

- Heyvanlarda kliniki-biokimyevi müayinə, yemlərin və heyvandarlıq məhsullarının laborator müayinəsini aparılmasını bacarmaq;
- Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yemləndirilməsində istifadə olunan yemlərin hazırlanma texnologiyası, yemləmə qaydası, yemləmə sexi, yem payı və normasının tərtib olunması, yemlərin qidalılığının və keyfiyyətinin qiymətləndirilməsini bacarmaq ;
- Kənd təsərrüfatı heyvanlarının, körpə heyvanların, quşların və xəzderili heyvanların yoluxmayan xəstəlikləri, onların müayinə, diaqnostika və müalicəsinin aparılmasını bacarmaq ;
- Infeksiyon xəstəliklərin epizootologiyasını, müalicə və profilaktika tədbirlərinin təşkilini bacarmaq;
- Baytarlıq sanitariyası haqqında dolğun təsəvvürə malik olmaq;
- İnsanlardan heyvana və heyvanlardan insana yoluxa biləcək xəstəliklərə qarşı mübarizə tədbirlərini həyata keçirməyi bacarmaq;
- Quş, arı və balıq xəstəliklərinin etiologiyası, diaqnostikası haqqında dolğun təsəvvürə malik olmaq, onlarla mübarizə tədbirlərinin işlənilib hazırlanmasını bacarmaq;
- Körpə kənd təsərrüfatı heyvanlarının Infeksiyon, invazion, yoluxmayan daxili, cərrahi və ginekoloji xəstəliklərinin etiologiyası, diaqnostikası haqqında lazımi biliklərə malik olmalı, müalicə və profilaktika tədbirlərinin həyata keçirilməsini bacarmaq;
- Kimyevi və bitki mənşəli dərman preparatlarının saxlanma qaydalarını, onların təsir mexanizmini, istifadə üsullarını və kənd təsərrüfatı heyvanlarının xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla tətbiq üsullarını bilmək;
- Müasir baytarlıq təbabətində istifadə edilən laborator diaqnostika üsulları haqda lazımi anlayışa malik olmaq, müasir avadanlıqlardan istifadə etməklə bu üsulların tətbiq qaydalarını bilmək;
- Xırda heyvanların infeksiyon, invazion, yoluxmayan daxili, cərrahi və ginekoloji xəstəliklərinin, həmçinin mamalıq yardımının əsas müddəaları ilə yaxından tanış olmalı, bu üsulların və müayinələrin sərbəst tətbiq edilməsini bacarmaq;
- İri və xırda heyvanlarda yerli keyitmə üsulları, onların narkozu, reanimasiya qaydaları haqda dolğun təsəvvürə malik olmalı və bu üsulları müasir avadanlıqlardan istifadə etməklə tətbiq etməyi bacarmaq;
- Baytarlıqda və heyvandarlıqda innovasiya texnologiyalarının işlənməsi və tətbiqini bacarmaq;
- İnformatikanın əsaslarını bilməli, proqram təminatı və hesablama texnikasının imkanlarından ixtisas sahəsi üzrə tətbiqləri bacarmaq;
- Baytarlıqda və heyvandarlıqda müasir informasiya texnologiyalarının və müvafiq tətbiqi-diaqnostik kompüter proqramlarının tətbiqi və istifadəsini bacarmaq;

3. Təhsil Proqramının strukturu

3.1. Təhsil Proqramı ixtisasdan asılı olaraq minimum 120 AKTS (2 il¹) kreditindən ibarət olmalıdır. Kreditlər aşağıdakı şəkildə bölüşdürülür:

Fənlərin sayı	Fənin adı	AKTS krediti
Ümumi fənlər		30
1	Azərbaycan tarixi <i>Bu fənn Azərbaycanın dövlətçilik ənənələrinin yaranması, formalaşması və inkişafını sistemli şəkildə, xronoloji ardıcılıqla öyrənir, Azərbaycan dövlətçiliyinin formalaşmasında siyasi, ideoloji, iqtisadi, mədəni amillərin rolunu təhlil və tədqiq edilir. Müasir dünyada Azərbaycan dövlətinin yeri və rolu sistemli təhlil edilir.</i>	5
2	Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya <i>Bu fənn çərçivəsində tələbələrə Azərbaycan dilində təqdimat etmək, nətiqlik, akademik və işgüzar yazı bacarıqlarının aşılmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.</i>	4
3	Xarici dildə işgüzar və akademik kommunikasiya <i>Bu fənn çərçivəsində tələbələrə xarici dillərdən birində ixtisası üzrə təqdimat etmək, nətiqlik, akademik və işgüzar yazı, şifahi və yazılı bacarıqların aşılmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.</i>	15
Seçmə fənlər (Seçmə fənlər orta ixtisas təhsili müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilir. İxtisasın spesifikasiyasından asılı olaraq seçmə fənlər dəyişdirilə bilər.)		
4	Fəlsəfə	3
	Sosiologiya	
	Hüququn əsasları	
	Məntiq	

¹ Ümumi orta təhsil bazasından qəbul olanlar 1 il artıq, qiyabi təhsilə formasına qəbul olanlar isə 0,5 il artıq təhsil alırlar.

	Etika və estetika	
	Multikulturalizmə giriş	
5	Informasiya texnologiyaları (ixtisas üzrə) Informasiyanın idarə edilməsi Sahibkarlığın əsasları və biznesə giriş	3
Ixtisas fənləri		30
6	Kənd təsərrüfatı heyvanlarının anatomiyası <i>Bu fənn hərəkət orqanları sisteminin ümumi xarakteristikası, skelet, sümük birləşmələri, esəb, dəri örtüyü orqanları, daxili orqanlar sistemi, həzm sistemi orqanları, tənəffüs sistemi orqanları, sidik ifrazı orqanları sistemi, çoxalma orqanları sistemi, ürək-damar sistemi, limfa dövrəni orqanları, qan dövrəni orqanları, daxili sekresiya vəzləri, sinir sistemi, analizatorları və onların funksiyalarını öyrənir.</i>	5
7	Kənd təsərrüfatı heyvanlarının fiziologiyası <i>Fənnin tədrisini nəticəsində tələbələr fiziologiya haqda anlayışları, orqan və toxumaların özünü tənzimləmə xassələrini, həzm prosesini, müxtəlif heyvanlarda həzm prosesinin xüsusiyyətlərini, qan, qan dövrəni və limfa dövrəni sisteminin fiziologiyasını, tənəffüs, biokimyəvi proseslər zamanı enerjinin azad olunmasında oksidləşmənin əhəmiyyətini, yuxarı tənəffüs yollarını, köks qəfəsi və ağ ciyərlərin tənəffüs prosesində iştirakını, maddələr və enerji mübadiləsini, ifrazat prosesini, daxili sekresiyanın mahiyyətini, inkişaf, çoxalma, laktasiya, sinir və əzələ-fiziologiyasını, mərkəzi sinir sistemi fiziologiyasını, heyvanların etnologiyasını, şərti və qeyri-şərti refleksləri, qıçıq və ona cavab reaksiyasını, analizatorlar və onların qısa səciyyəsinə, duyğu, görme, lamisə, daddılma prosesinin mahiyyətini öyrənirlər.</i>	5
8	Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi və yemləndirilməsi <i>Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi fənni özündə birləşdirir: kənd təsərrüfatı heyvanlarının eksteriyer, konstitusiyası və interyer xüsusiyyətlərinin qiymətləndirilməsi, məhsuldarlıqla əlaqəsi, hər bir növün fərdi inkişaf xüsusiyyətlərinin nəzəri əsasları, ət, süd, yun, yumurta məhsuldarlığının qiymətləndirilməsi, yetişdirmə üsullarının əsasları, seçmə və taylaşdırmanın mahiyyəti və nəzəri əsasları, qaramal, qoyun, at, donuz, quş cinslərinin məhsuldarlıq istiqaməti.</i> <i>Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yemləndirilməsi fənni özündə birləşdirir: kənd təsərrüfatı heyvanlarının balanslaşdırılmış yemləndirilməsinin elmi əsasları, ayrı-ayrı qida maddələrinin və bioloji aktiv maddələrinin maddələr mübadiləsində rolu, heyvanların növü, yaşı və fizioloji vəziyyətindən asılı olaraq norma üzrə yemləndirilməsi, kompüter proqramlarından istifadə etməklə yem paylarının tərtib edilməsi və təhlil olunması, heyvanların gündəlik, aylıq, mövsümi və il ərzində yemlərə olan tələbatını müəyyən edilməsi.</i>	5
9	Klinik diaqnostika və daxili yoluxmayan xəstəliklər <i>Kliniki diaqnostika fənni üzrə xəstəlik prosesinin araşdırılması, qeydə alınması, simptom və sindromlar, diaqnoz, onun növləri, ümumi müayinə üsulları, baxış, palpasiya, perkusiya, auskultasiya, termometriya, xüsusi müayinə üsulları, kliniki müayinə sxemi, kliniki sənədləşdirmə, ürək-damar, tənəffüs, həzm, sidik-cinsiyyət və sinir sisteminin müayinəsi, maddələr mübadiləsi pozğunluqlarının diaqnostikası, dispanserizasiya məsələləri öyrənilir.</i> <i>Yoluxmayan daxili xəstəliklər fənni əsasən aşağıdakı məsələlərin öyrənilməsinə istiqamətlənmişdir: heyvanların daxili xəstəliklərinin ümumi profilaktika və müalicəsi, baytarlıq terapiyanın prinsip və metodları, fizioterapiyanın və teropevtik texnikanın vasitə və metodları, həzm, ürək damar, sidik, qan, sinir və immun sisteminin xəstəlikləri, heyvanların yem və bitkilərlə zəhərlənməsi, maddələr mübadiləsi və endokrin sisteminin xəstəliklərinin müalicəsi və profilaktikası, makro və mikro elementlərin dissbalansı xəstəlikləri və hipovitaminozların müalicəsi və profilaktikası, quşların və xətli heyvanların xəstəlikləri, kənd təsərrüfatı heyvanlarının dispanserizasiyası.</i>	5
10	Epizootologiya və mikrobiologiya <i>Epizootologiya fənni özündə birləşdirir: epizootologiyanın qanun və kateqoriyaları, epizootik prosesin qanunauyğunluqları, epizootik xəritənin tərtibi metodikası, infeksiyon xəstəliklərin etiologiyası, epizootologiyası, pato-genezi, klinikası, patoloji-anatomiyası, diaqnozu, müalicəsi və profilaktikası, xəstəliklərin təfriqi diaqnozu, infeksiyon xəstəliklərin təsnifat prinsipləri, bakterioloji, virusoloji, seroloji, toksikoloji, mikoloji müayinə analizi, immuniferment analizi.</i> <i>Mikrobiologiya. Bu fənn mikroorqanizmlərin biologiyasını (morfologiyası, fiziologiyası, genetikası), mikroorqanizmlərin ekologiyasını, infeksiya və immunitet haqqında təlimin əsas prinsiplərini, mikrobioloji, diaqnoz üsullarını, infeksiyon xəstəliklərə qarşı kompleks mübarizə tədbirlərini öyrənir,</i>	5

11	Parazitologiya və invazion xəstəliklər Fənn əsasən aşağıdakı məsələlərin öyrənilməsinə istiqamətlənmişdir: Ümumi parazitologiya: təbiətdə orqanizmlərin qarşılıqlı əlaqə tipləri, parazitizmin mahiyyəti, sistematikas, morfologiyası, biologiyası, ekologiyası, parazitlə sahib orqanizm arasındakı qarşılıqlı əlaqə, parazitlərə qarşı aparılan ümumi mübarizə tədbirləri. Xüsusi parazitologiya: parazitologiya, helmintologiya, araxnologiya, entomologiya. Müxtəlif parazitlər tərəfindən törədilən xəstəliklərin etimologiyası, patogenezi, kliniki əlamətləri, diaqnostikası, profilaktikası, müalicəsi və bu xəstəliklərə qarşı mübarizə tədbirləri.	5
Orta ixtisas təhsili müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən fənlər² Burada olan fənlər hər bir orta ixtisas təhsili müəssisəsi tərəfindən fərdi qaydada müəyyən edilir və həmin ixtisasın tədris planında əksini tapır.		30
Təcrübə		30
Cəmi		120

3.2. Orta ixtisas təhsili müəssisəsinə hər hansı ixtisas üzrə ümumi orta təhsil bazasından tələbə qəbulu olduğu halda, ixtisasın təhsil proqramında aşağıdakı ümumtəhsil fənlər bölümü nəzərdə tutulmalıdır.

Tədris Azərbaycan dilində aparılan qruplar üçün		
Fənn bölümünün kodu	Fənlərin adı	Saat miqdarı (həftəlik)
ÜF-B01	Azərbaycan dili	3
ÜF-B02	Ədəbiyyat	2
ÜF-B03	Xarici dil	4
ÜF-B04	İkinci xarici dil	2
ÜF-B05	Azərbaycan tarixi	2
ÜF-B06	Ümumi tarix	1
ÜF-B07	Riyaziyyat	5
ÜF-B08	İnformatika	2
ÜF-B09	Fizika	2
ÜF-B10	Kimya	2
ÜF-B11	Biologiya	2
ÜF-B12	Coğrafiya	2
ÜF-B13	Çağırışa qədərki hazırlıq	2
ÜF-B14	Fiziki tərbiyə	2
Cəmi:		33
ÜB-B15	Dərsdən kənar məşğələlər	2
Yekun:		35

Tədris rus dilində aparılan qruplar üçün		
Fənn bölümünün kodu	Fənlərin adı	Saat miqdarı (həftəlik)
ÜF-B01	Rus dili	3
ÜF-B02	Ədəbiyyat	2
ÜF-B03	Azərbaycan dili – dövlət dili kimi	2
ÜF-B04	Xarici dil	4
ÜF-B05	Azərbaycan tarixi	2
ÜF-B06	Ümumi tarix	1

² Bu fənlər professor-müəllim heyətinin təcrübəsi, tədqiqat infrastrukturu, yerli və beynəlxalq iş imkanları nəzərə alınaraq orta ixtisas təhsili müəssisəsi tərəfindən təklif edilir. Orta ixtisas təhsili müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən fənlər tələbələr üçün seçmə xarakteri daşmalı, eləcə də tələbələrin xarici mübadilə proqramlarında iştirakına şərait yaratmalıdır. Həmçinin, orta ixtisas təhsili müəssisəsi üçün ixtisas profili üzrə Əlavə 1.4-də qeyd olunan seçmə fənlər bloku təklif olunur.

ÜF-B07	Riyaziyyat	5
ÜF-B08	İnformatika	2
ÜF-B09	Fizika	2
ÜF-B10	Kimya	2
ÜF-B11	Biologiya	2
ÜF-B12	Coğrafiya	2
ÜF-B13	Çağırışıqədərkı hazırlıq	2
ÜF-B14	Fızıkı tərbiyə	2
Cəmi:		33
ÜB-B15	Dərsdənənar məşğələlər	2
Yekun:		35

Qeydlər:

- Ümumtəhsil fənləri tədris olunduğu halda, həmin fənlərə kreditlər ayrılmır.
  - Hər iki bölmə üzrə fənlərin tədrisinə ayrılan həftəlik saatların miqdarı ixtisasdan asılı olaraq (saatların cəmi dəyişmədən) dəyişdirilə bilər.
  - Dərsdənənar məşğələ saatlarının miqdarı həftəlik saatların maksimal miqdarının 20 faizindən çox ola bilməz.
  - Zəruri hallarda dərsdənənar məşğələ saatlarından fənnin (fənlərin) tədrisinə ayrılabilir.
- 3.3. Orta ixtisas təhsili müəssisəsinə hər hansı ixtisas üzrə ümumi orta təhsil bazasından tələbə qəbulu olduğu halda, birinci tədris ilində təhsil aşağıdakı istiqamətlər üzrə təşkil olunur:
- mövcud qanunvericiliyə uyğun olaraq, meyil və maraqları, potensial imkanları nəzərə alınmaqla tələbələr üçün müxtəlif təmayül istiqamətləri üzrə;
  - təmayülləşmə tətbiq olunmayan istiqamət üzrə.
- 3.4. Təmayülləşmə tətbiq olunan istiqamətlər üzrə fənlər və onlara ayrılan saatların miqdarı tam orta təhsil səviyyəsi üzrə Təhsil Nazirliyi tərəfindən təsdiq edilən müvafiq tədris planlarına (X və ya XI siniflərdən birinin fənn və saatlarına) uyğun olaraq müəyyən edilir.

4. Tədris və öyrənmə

- 4.1. Tədris və öyrənmə mühiti elə təşkil olunmalıdır ki, tələbələr təhsil proqramının ikinci bəndində nəzərdə tutulan təlim nəticələrini əldə edə bilsinlər.
- 4.2. Tədris və öyrənmə metodları müvafiq sənədlərdə (məsələn, müəllimin sillabusunda və s.) təsvir edilməli və ictimaiyyətə (məsələn, kollecin veb sahifəsində, proqramın broşurlarında və s.) açıq olmalıdır.
- 4.3. Tədris və öyrənmə metodları innovativ təhsil təcrübələri nəzərə alınaraq davamlı şəkildə nəzərdən keçirilməli və təkmilləşdirilməlidir. Tədris və öyrənmə metodlarının müntəzəm şəkildə təkmilləşdirilməsi kollecin keyfiyyət təminatı sisteminin bir hissəsi olmalıdır.
- 4.4. Təlim prosesində fərqli tədris metodlarından istifadə edilməlidir. Bu metodlar tələbəyönümlü yanaşmanı və tələbələrin təlim prosesində fəal rol oynamasını təşviq etməlidir. İstifadə ediləcək tədris və öyrənmə metodlarına aşağıdakıları nümunə olaraq göstərmək olar:
- interaktiv müəhazirə
  - interaktiv təlim formaları (kollektivlə iş, qrupla iş, cütlərlə iş və fərdi iş)
  - interaktiv təlim üsulları (beyin həmləsi və ya əqli hücum, BİBÖ – Bilirəm/İstəyirəm bilim/Öyrəndim, ziqzaq, karusel, auksion, klaster və ya şəxələndirmə, sorğu vərəqləri və müsahibə, venn diaqramı, qərarlar ağacı)
  - seminarlar, müzakirələr, debatlar
  - laborator-praktik məşğələlər
  - təhsil alanı axtarışa vadar edən müstəqil tapşırıqlar: məsələn, tələbə tərəfindən yerinə yetirilən müstəqil araşdırma, sərbəst iş, sahə səfərləri və tədqiqatlar, qısa hesabatların və kiçik həcmli layihələrin hazırlanması və nəticələrə dair təqdimatlar
  - qrup işləri
  - rollu oyunlar
  - problemlərə əsaslanan tədris;
  - ekspert metodu;
  - video və audio konfrans texnologiyaları;
  - video və audio müəhazirələr;
  - təcrübə mübadiləsi, yerli və xarici mütəxəssislər tərəfindən keçirilən ustad dərsləri
  - distant təhsil;
  - simulyasiyalar;
  - kommunikativ (ünsiyyət qurmaqla) üsulla mövzunu izah etmək, təsvir etmək, şərh etmək, reaksiya vermək, təqdim etmək

- psixomotor (əl-ayaq hərəkətləri, yazmaq, rəsm çəkmək, yapmaq, quraşdırmaq) yolla mövzunu təhsil alana çatdırmaq
- 4.5. Təhsildə nəzəriyyə və praktiki təlim arasında tarazlıq gözlənilməlidir. Əsas diqqət əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına uyğun olaraq praktiki bacarıqların gücləndirilməsinə yetirilməlidir.
- 4.6. Təhsil proqramı tələbələrə müstəqilliyini dəstəkləməli və ömürboyu təlim konsepsiyasını inkişaf etdirməlidir. Təhsil prosesinin sonunda tələbə hər hansı istiqamətdə müstəqil işləyə bilməli və təhsilini ömürboyu davam etdirməyi bacarmalıdır.

5. Qiymətləndirmə

- 5.1. Qiymətləndirmə elə təşkil olunmalıdır ki, tələbələrə gözlənilən təlim nəticələrini əldə etmələri səmərəli şəkildə ölçülə bilsin. Bu, əldə olunan irəliləyişi monitorinq etməyə, təhsil proqramlarının nəticələrinə hansı dərəcədə nail olunduğunu qiymətləndirməyə, eləcə də tələbələrə fikir mübadiləsinə şərait yaratmağa və təhsil proqramlarının təkmilləşdirilməsi üçün ilkin şərtlərin formalaşdırılmasına yardım etməlidir.
- 5.2. Qiymətləndirmə üsulları müvafiq sənədlərdə (məsələn, fənn proqramında, sillabusda və s.) təsvir edilməli və hamı üçün açıq olmalıdır (məsələn, təhsil müəssisəsinin veb sahifəsində, proqramın broşürlərində və s.).
- 5.3. Qiymətləndirmə üsulları innovativ tədris təcrübələri nəzərə alınaraq davamlı şəkildə yenilənməsi orta ixtisas təhsili müəssisəsinin keyfiyyət təminatı sisteminin bir hissəsi olmalıdır.
- 5.4. Tədris prosesində fərqli qiymətləndirmə üsullarından istifadə edilməlidir. Bu üsullar tələbəyönümlü yanaşmanı və tələbələrə təlim prosesində fəal rol oynamasını təşviq etməlidir. İstifadə ediləcək qiymətləndirmə üsullarına nümunələr:
  - açıq və qapalı testlər;
  - yazılı və ya şifahi imtahan;
  - kollokvium və digər sorğu formaları
  - yazılı tapşırıqlar, referatın hazırlanması, praktika hesabatları, sahə işləri hesabatları, layihə işlərinə dair hesabatlar;
  - Tədris olunan fənlər üzrə semestr ərzində qeyd olunan formalarda imtahanlar keçirilir və 100 ballı sistem ilə tələbənin biliyi qiymətləndirilir;
  - şifahi təqdimatlar
  - praktikada, laboratoriyada müşahidələrə əsasən bacarıqların qiymətləndirilməsi;
  - açıq müzakirələr;
  - portfolionun qiymətləndirilməsi;
  - frontal sorğu;
  - qrup şəkildə və özünü qiymətləndirmə və s.
- 5.5. tələbənin mövzuya dair biliyini yoxlamaq üçün idrakı (tanımaq, izah etmək, nümunə göstərmək, istifadə etmək, təhlil etmək, müqayisə etmək, dəyərləndirmək) methoddan istifadə
- 5.6. Təlim nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsində istifadə olunan üsullar aydın müəyyənləşdirilmiş meyarlara əsaslanmalıdır və təhsil müddətində tələbənin əldə etdiyi bilik, bacarıq və qabiliyyət səviyyəsini düzgün və etibarlı şəkildə müəyyən etməyə imkan verməlidir. Təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi zamanı müəllimlər şəffaflıq, qərəzsizlik, qarşılıqlı hörmət və humanistlik prinsiplərini rəhbər tutmalıdırlar.
- 5.7. Tələbələrə müəllimlərlə/qiymətləndiricilərlə təhsillərinin bütün aspektlərini, o cümlədən qiymətləndirmə prosesini müzakirə etmək imkanı verilməlidir. Orta ixtisas təhsili müəssisəsi müvafiq qaydalara uyğun olaraq qiymətləndirmə prosesi, yaxud qiymətlə bağlı apelyasiya prosedurlarını müəyyən etməlidir.
- 5.8. Akademik etika təhsil prosesində önəmli yer tutur. Tələbələrə akademik dürüstlüyə riayət etmək, plagiat problemini anlamaq öyrədilməlidir. Onlar intellektual əməyin əqli mülkiyyət hüquqları barəsində məlumatlandırılmalıdırlar.
- 5.8. Orta ixtisas təhsili müəssisəsinə ümumi orta təhsil bazasından tələbə qəbulu olduğu halda, qiymətləndirmə orta ixtisas təhsili müəssisəsinin müəyyən etdiyi qaydalara uyğun olaraq həyata keçirilir.

6. Proqramın və hər bir fənnin təlim nəticələri

- 6.1. Hər bir fənnin təlim nəticələrinin müəyyənləşdirilməsi və hər bir fənnin sillabusunun hazırlanması orta ixtisas təhsili müəssisəsinin/akademik heyətin səlahiyyətindədir. Təhsil proqramının təlim nəticələri isə bu Proqramla müəyyən olunur. Orta ixtisas təhsili müəssisəsi təhsil proqramının təlim nəticələrinə əlavələr edə bilər.
- 6.2. Təhsil proqramı və fənlər üzrə təlim nəticələri (Əlavə 1.1.), fənlərin və təhsil proqramının təlim nəticələrinin matrisi (Əlavə 1.2.) və fənnin təlim nəticələrinə nail olmaq məqsədilə istifadə olunan təlim və öyrənmə metodları və qiymətləndirmə üsulları (Əlavə 1.3.) hər bir orta ixtisas təhsili müəssisəsi tərəfindən qeyd olunan əlavələrdə təsvir olunan formalara uyğun olaraq müəyyənləşdirilir. Təlim nəticələrinin matrisində fənlərlə təlim nəticələri arasındakı əlaqə əks olunmalıdır.
- 6.3. Təhsil Proqramının cəmiyyətin və əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına cavab verən nəzəri və praktiki məzmunu təmin etməsi məqsədilə fənlərin sillabusları hər semestr yenilənməlidir.

7. İnfrastruktur və kadr potensialı

- 7.1. Təhsil Proqramının tədris, öyrənmə və qiymətləndirmə prosesi orta ixtisas təhsili müəssisəsinin aşağıdakı infrastruktura malik olmasını zəruri edir:
- Tədrisin əyaniliyini təmin etmək üçün orta ixtisas təhsili müəssisələrinin baytarlıq ixtisası üzrə adiyatı şöbələrinin və ya fənn birləşmə komissiyalarının maddi-texniki bazası yaxşılaşdırılmalı, interaktiv təlimə imkan verən müasir auditoriyalar (ağıllı lövhə, kompyuter, proyektor, və s. ilə təhciz edilmiş) yaradılmalı, laboratoriyalar müvafiq cihaz və avadanlıqlarla təmin edilməli, xüsusilə də emək bazarının tələbinə cavab verən baytarların hazırlanması üçün kənd təsərrüfatı heyvanlarının anatomiyası, kənd təsərrüfatı heyvanlarının fiziologiyası, biokimya və biofizika, klinik diaqnostika və daxili yoluxmayan xəstəliklər, epizootologiya və mikrobiologiya, parazitologiya və invazion xəstəliklərlə fənləri üzrə müasir laboratoriyalar yaradılmalıdır;
  - Orta ixtisas təhsili müəssisələrində təhsil alan tələbələrə səviyyəsinə və emək bazarının müasir tələblərinə uyğun olaraq ixtisas fənləri üzrə yeni proqramlar, modul tipli dərslər vəsaitləri və s. hazırlanmalıdır;
  - Tədrisin praktikliyini bərpa etmək üçün orta ixtisas təhsili müəssisələrinin baytarlıq ixtisası üzrə tədris-təcrübə təsərrüfatları (mini müasir ferma, mini yem sexi və s.) yaradılmalıdır;
  - Orta ixtisas təhsili müəssisələrində baytarlıq ixtisası üzrə çalışan müəllimlərin interaktiv təlim metodlarına dair bilik və bacarıqları artırılmalı, onların ölkə daxilində və xaricdə fəaliyyət göstərən təcrübə mübadilə proqramlarında iştirakı təmin edilməli, xarici ölkələrdən, o cümlədən yerli, qabaqcıl, heyvandarlıq müəssisələrindən və təşkilatlardan (Dövlət Aqrar İnkişaf Mərkəzləri, Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti, müvafiq elmi tədqiqat institutları, QHT-lər, beynəlxalq təşkilatlar-Dünya Bankı, FAO, USAID, GlZ, Avropa İttifaqı, UNDP və onların icra etdiyi aqrar layihələr və s.) peşəkar mütəxəssislər cəlb edilməklə müəllimlər üçün ustad dərsləri təşkil edilməlidir;
  - Təhsil dövlət siyasəti olduğu üçün buna özəl sektorun da dəstəyi zəruridir. Bu baxımdan istehsalatda mövcud olan qabaqcıl heyvandarlıq təsərrüfatlarında çalışan mütəxəssislər də tədris prosesinə cəlb olunmalıdır;
  - Orta ixtisas təhsili müəssisələrində kitabxananın zənginləşdirilməsi və elektron kitabxananın yaradılması məqsədə uyğundur;
  - Tədris dövründə tələbələrə tədrisə həvəsləndirilməsi məqsədilə stimullaşdırıcı addımlar atılmalıdır;
- 7.2. Orta ixtisas təhsili müəssisələrinin professor-müəllim heyəti ən az bakalavr dərəcəsinə malik olur. Digər dövlət, yaxud özəl müəssisələrdən və/və ya digər müvafiq təşkilatlardan gələn peşəkarlar da tədrisə cəlb oluna bilərlər.

8. Təcrübə

- 8.1. Təcrübə tələbənin nəzəri biliklərinin praktikada tətbiqi, eləcə də peşə bacarıqlarının gücləndirilməsi baxımından vacibdir.
- 8.2. Təcrübə özəl şirkətdə, dövlət müəssisəsində, kollec, universitet, beynəlxalq təşkilat və şirkətlərdə və s. təşkil oluna bilər.
- 8.3. Təcrübədən əvvəl orta ixtisas təhsili müəssisəsi və təcrübə təşkil olunacaq şirkət/müəssisə/laboratoriya müqavilə imzalamalıdır. Eyni zamanda, tələbənin fərdi müraciəti əsasında onun ixtisasına uyğun digər şirkət/müəssisə/laboratoriyada, o cümlədən xaricdə təcrübə keçməsinə icazə verilir. Müqavilədə şərtlər, tələbələrə hüquq və öhdəlikləri və digər zəruri təfərrüatlar əks olunur.
- 8.4. Təcrübənin qiymətləndirilməsi:
- Tələbələrə keçirdiyi tədris və istehsalat təcrübələri orta ixtisas təhsili müəssisələrində adiyatı tədris-təcrübə şöbələri tərəfindən monitorinq edilir və qiymətləndirilir;
  - İstehsalat təcrübəsi üzrə tələbələrə davamiyyətinə nəzarət təcrübəyə rəhbərlik edən müəllimin orta ixtisas təhsili müəssisələri tərəfindən müqavilə bağlanmış müəssisəyə təqdim olunan tabel kitabı və ya tərəfdaş müəssisənin öz tələbələrə giriş-çıxışına dair məlumatlar (məsələn, giriş qapılarında quraşdırılmış elektron qurğular və barmaq izləri) əsasında həyata keçirilə bilər;
  - Tədris və istehsalat təcrübəsinin sonunda tələbə təcrübə keçməsinə dair gündəlik və hesabat təqdim edir. Gündəlikdə günlər üzrə (hər gün üçün ayrılıqda) təcrübə yeri və işin qısa təsviri verilir, təcrübə keçirdiyi müəssisənin rəhbəri və təcrübəyə rəhbərlik edən müəllim tərəfindən təsdiqlənir. Nəticədə tələbənin tədris və istehsalat təcrübəsi tamamlanmış olur. Yaxud da tələbə gündəliyi və hesabatı komissiyaya təqdim etməklə müdafiə edir və nəticələri 100 balla qiymətləndirilir.

9. Məşğulluq və ömürboyu təhsil

- 9.1. Orta ixtisas təhsili müəssisəsinin "040605 - Baytarlıq" ixtisası üzrə Təhsil Proqramının məzunları əsasən heyvanların xəstəlikləri ilə mübarizə stansiyalarında, baytarlıq laboratoriyalarında, baytarlıq